

ANDRZEJ HERBET*

ŻĄDANIE ZAPROTOKOŁOWANIA SPRZECIWU JAKO PRZESŁANKA LEGITYMACJI CZYNNEJ WSPÓLNIKA (AKCJONARIUSZA) DO WYTOCZENIA POWÓDZTWA O UCHYLENIE LUB STWIERDZENIE NIEWAŻNOŚCI UCHWAŁY ZGROMADZENIA WSPÓLNIKÓW (WALNEGO ZGROMADZENIA AKCJONARIUSZY)

Uwagi wstępne

1. Problematyka zaskarżania uchwał organów właścicielskich spółek kapitałowych od lat stanowi przedmiot żywego zainteresowania judykatury i nauki prawa, co jest oczywistą konsekwencją jej bezdyskusyjnego znaczenia praktycznego. Dyskusja na temat charakteru prawnego sankcji, jakimi operują przepisy art. 249 § 1, art. 252 § 1, art. 422 § 1 oraz art. 425 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych¹, oraz charakteru prawnego wyroku uchylającego, a zwłaszcza stwierdzającego nieważność uchwały zgromadzenia udziałowców² awansowała do roli

---

* Dr hab., prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: andrzej.herbet@kul.pl, <https://orcid.org/0000-0002-5835-7438>.

¹ Tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1526 z późn. zm. (dalej: K.s.h.).

² Mianem „zgromadzenie udziałowców” będzie w toku dalszych rozważań określać zarówno zgromadzenie wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i walne zgromadzenie akcjonariuszy w spółce akcyjnej czy też komandytowo-akcyjnej. Na podstawie odesłania z art. 126 § 1 pkt 2 K.s.h. przepisy dotyczące m.in. zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia stosuje się bowiem odpowiednio do spółki komandytowo-akcyjnej. Ponadto 1 marca 2021 r. wejdą w życie przepisy o prostej spółce akcyjnej, wśród których art. 300¹⁰¹ K.s.h. przewiduje odpowiednie stosowanie do uchwał akcjonariuszy prostej spółki akcyjnej przepisów art. 422–427 K.s.h. Podobne rozwiązania funkcjonują również na tle art. 87e ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (tekst jednolity: Dz. U.

jednego z podstawowych sporów w doktrynie polskiego prawa spółek³. Na tym tle pojawia się jednak znacznie więcej wątpliwości, a ich przykładem mogą być te dotyczące prawa (uprawnienia) do wytoczenia powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników bądź walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Celem niniejszego artykułu jest zarówno analiza szczegółowych kwestii związanych z praktyką stosowania art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. oraz wskazanego w nich wymogu żądania zaprotokołowania sprzeciwu przez wspólnika głosującego przeciwko uchwale (m.in. sposobu i czasu jego złożenia), jak również analiza jego funkcji i zestawienie jej z rezultatami stosowania w postaci ograniczenia legitymacji czynnej do zaskarżania uchwał.

2. Podstawowe znaczenie mają w tej mierze przepisy art. 250 i art. 422 § 2 K.s.h. o bardzo zbliżonej treści i stylistyce. Określają one – w sposób niewyczerpujący, z uwzględnieniem przepisów szczególnych, pomieszczonych poza K.s.h.⁴ – krąg osób i organów, którym przysługuje legitymacja czynna do wytoczenia przeciwko spółce powództwa o uchylenie, a na podstawie art. 252 § 1 i art. 425 § 1 K.s.h. o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia akcjonariuszy. W piśmiennictwie, również z zakresu prawa spółek, nie ulega bowiem wątpliwości, że określenie „prawo do wytoczenia powództwa” użyte w art. 250, art. 252 § 1, art. 422 § 2 oraz art. 425 § 1 K.s.h. należy interpretować jako wskazanie na tę właśnie konstrukcję. W najogólniejszym

---

z 2020 r. poz. 95 z późn. zm.) w odniesieniu do powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia uczestników.

³ W tej mierze – z zastrzeżeniem przykładowego charakteru wyliczenia – zob. chociażby: J. Dąbrowska, *Zaskarżanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Warszawa 2016, s. 118; J. Glinka, Ł. Chyla, *Charakter prawny uchwał spółek kapitałowych na tle problematyki sporów korporacyjnych*, Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo 2017, nr 332; A. Jarocho, *Powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki kapitałowej*, Toruń 2010; A. Koch, *Podważanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Warszawa 2011; P. Ochman, *Uchwały nieistniejące wobec sankcji nieważności wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Warszawa 2018; T. Szczurowski, *Wadliwość czynności prawnych spółek kapitałowych na tle sankcji kodeksu cywilnego*, Warszawa 2012; R. Uliasz, *Nieważność uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej*, Warszawa 2018; A. Zbiegień-Turzańska, *Sankcje wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni*, Warszawa 2012.

⁴ Zob. przykładowo K. Bilewska, *Tendencje w kształtowaniu się katalogu podmiotów uprawnionych do zaskarżania uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 9, s. 50 i n. oraz cytowane tam przepisy szczególne.

ujęciu legitymacja procesowa jest rozumiana jako uprawnienie do uzyskania ochrony sądowej w konkretnej sprawie⁵. W doktrynie wskazuje się zazwyczaj, że legitymacja procesowa oznacza „materialnoprawne uprawnienie do występowania w konkretnym procesie cywilnym w charakterze strony procesowej”⁶, a więc w przypadku legitymacji czynnej – w charakterze powoda⁷. Konsekwencją faktu, iż to przepisy prawa materialnego decydują z reguły o istnieniu legitymacji procesowej konkretnego podmiotu, jest konkluzja, iż stanowi ona przesłankę merytorycznego rozpoznania sprawy (materialnoprawną przesłankę skuteczności powództwa)⁸. Innymi słowy, zarówno brak legitymacji procesowej czynnej, jak i biernej stanowi merytoryczną podstawę oddalenia powództwa⁹.

3. Jakkolwiek *prima facie* może się to wydawać zaskakujące, legitymacja czynna do wystąpienia przeciwko spółce ze wskazanymi środkami prawnymi została przyznana w pierwszej kolejności i bez żadnych dodatkowych wymagań lub przesłanek organom menadżerskim spółek kapitałowych (zarządowi, radzie nadzorczej, a w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością również komisji rewizyjnej) oraz ich poszczególnym członkom¹⁰. Wyjątkowo, przepisy szczególne dopuszczają możliwość wytoczenia powództwa kwestionującego uchwałę przez organy lub osoby, które w ramach władzy publicznej odpowiadają za ochronę przede wszystkim praworządności – zwłaszcza prokuratora czy Rzecznika Praw Obywatelskich, a w pewnym zakresie Komisję Nadzoru Finansowego¹¹.

W odniesieniu do współników lub akcjonariuszy nieobecnych na zgromadzeniu legitymacja czynna do zaskarżania podjętych na nim

⁵ Zob. G. Jędrejek, *Legitymacja procesowa w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2019, s. 6 i n.; A. Zieliński, w: *System prawa prywatnego*, t. 2. *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, E. Drozd, Warszawa 2008, s. 735.

⁶ Zob. W. Siedlecki, w: W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2003, s. 121; podobnie dla przykładu w wyroku SN z dnia 18 stycznia 2000 r., CKN 525/98, LEX nr 1218221.

⁷ G. Jędrejek, *Legitymacja procesowa... oraz powoływana tam literatura*.

⁸ Zob. H. Dolecki, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 95 czy też wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2004 r., I CK 628/03, LEX nr 500174.

⁹ Zob. wyrok SN z dnia 16 listopada 2000 r., I CKN 853/98, LEX nr 50868.

¹⁰ Szerzej na ten temat zob. R. Pabis, w: *Kodeks spółek handlowych*, t. IIIB. *Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 393–490*, red. A. Opalski, Warszawa 2016, s. 648–649.

¹¹ Zob. wyżej przyp. 4.

uchwał jest uwarunkowana wystąpieniem okoliczności, które – ujmując rzecz najogólniej – wskazują, że przyczyny owej nieobecności nie leżą po stronie uprawnionego¹² i że nie była ona efektem braku zainteresowania czynnym wykonywaniem przysługujących mu praw korporacyjnych, zgodnie z ogólną regułą *volenti non fit iniuria*¹³. Natomiast w razie skorzystania z prawa do udziału w zgromadzeniu – osobiście czy też przez pełnomocnika, zgodnie z art. 243 lub art. 412 i art. 412¹ K.s.h. – prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały przysługuje wspólnikowi lub akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu [podkr. – A.H.]. Zgodnie z wyraźnym brzmieniem art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. wymóg głosowania nie dotyczy akcjonariusza akcji niemej. Względy funkcjonalne i systemowe – o których będzie jeszcze mowa poniżej – przemawiają za rozszerzającą wykładnią tego przepisu i dopuszczeniem możliwości zaskarżenia uchwały przez wspólnika lub akcjonariusza, który był dotknięty jurydycznymi przeszkodami w wykonywaniu prawa głosu z innych względów (tj. który nie mógł głosować nad daną uchwałą z uwagi na ograniczenie lub wyłączenie prawa głosu; zob. art. 6 § 5, art. 244, art. 411 § 2 czy też art. 413 § 1 K.s.h.), ale po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu¹⁴. Na aprobatę – i to niezależnie od przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego preferencji dla wykładni językowej przepisów normujących legitymację czynną¹⁵ – zasługuje

---

¹² Stypizowanymi przykładami tych okoliczności są: bezzasadne niedopuszczenie wspólnika lub akcjonariusza do udziału w zgromadzeniu, wadliwe zwołanie zgromadzenia lub powzięcie uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad, a w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością – w razie pisemnego głosowania – ponadto pominięcie wspólnika przy głosowaniu lub przeprowadzenie głosowania wbrew jego zgodzie (zob. art. 250 pkt 3–5, art. 422 § 2 pkt 3 i 4 K.s.h.).

¹³ Zob. R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, s. 662.

¹⁴ Tak też Ł. Gasiński, *Dopuszczalność zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia przez akcjonariusza, który utracił możliwość wykonywania prawa głosu na podstawie art. 89 ust. 1 ustawy o ofercie publicznej. Glosa do postanowienia s.apel. z dnia 19 lipca 2011 r., I ACz 749/11*, Glosa 2013, nr 2, s. 28–32; A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2014, s. 799. Odmienne: R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, s. 662; M. Rodzyńkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 473.

¹⁵ Zob. uchwałę składu 7 sędziów SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, OSNC 2007, nr 7–8, poz. 95. Sama uchwała została zresztą (nie tylko z tego względu) oceniona krytycznie przez wielu przedstawicieli doktryny. Zob. S. Sołtysiński, W. Popiołek, *Legitymacja*

zatem stanowisko zaprezentowane w postanowieniu SA w Białymstoku z dnia 19 lipca 2011 r.¹⁶, wedle którego art. 422 § 2 pkt 2 *in fine* K.s.h. należy stosować odpowiednio w przypadku, w którym akcjonariusz nie jest władny wykonywać prawa głosu z uwagi na sankcję nałożoną na podstawie art. 89 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych¹⁷. Wątpliwe we wskazanym kontekście jest natomiast odmienne stanowisko, zaprezentowane na tle art. 244 K.s.h. w wyroku SA w Krakowie z dnia 11 grudnia 2012 r.¹⁸ oraz w uzasadnieniu uchwały SN z dnia 9 lutego 2005 r.¹⁹

4. Instytucje powództwa o uchylenie uchwały oraz powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały stanowią element problematyki szeroko rozumianego zaskarżania (podważania) uchwał zgromadzeń wspólników lub akcjonariuszy spółek kapitałowych. Statuowane w tej mierze rozwiązania są z jednej strony konsekwencją charakteru prawnego uchwały zgromadzenia jako czynności prawnej²⁰, z drugiej zaś stanowią konieczny korelat i korekturę jednej z podstawowych zasad prawa spółek kapitałowych, tj. zasady władzy większości (zasady majoryzacji)²¹.

---

czynna odwołanych członków władz spółki do zaskarżenia uchwał sprzecznych z ustawą. Glosa do wyroku SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, Przegląd Prawa Handlowego 2007, nr 10, s. 51–58; K. Osajda, Legitymacja czynna do zaskarżania uchwał spółek kapitałowych w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, Glosa 2008, nr 3, s. 5–12; W. Jurcewicz, Legitymacja czynna odwołanych członków władz spółki do zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników. Glosa do uchwały SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, Glosa 2008, nr 1, s. 28–29; Z. Kuniewicz, B. Ziemanin, Legitymacja czynna odwołanych członków władz spółki do zaskarżania uchwał sprzecznych z ustawą. Glosa do uchwały SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, Glosa 2008, nr 1, s. 47; K. Bilewska, Zaskarżanie uchwał wspólników przez odwołanych członków organów spółki, Monitor Prawniczy 2007, nr 19, s. 1101.

¹⁶ I Acz 749/11, Monitor Prawa Handlowego 2011, nr 2.

¹⁷ Tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 2080.

¹⁸ I ACa 1174/12, LEX nr 1246692.

¹⁹ III CZP 82/04, OSNC 2005, nr 12, poz. 205, s. 33.

²⁰ Zob. przykładowo: S. Sołtysiński, w: *System Prawa Prywatnego*, t. 17B. *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2010, § 25, Nb 330.

²¹ Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 21 czerwca 2005 r. (P 25/02, OTK ZU 2005, z. 6A, poz. 65): „Słabsza pozycja akcjonariuszy mniejszościowych jest wyrazem naturalnego układu w spółce kapitałowej, w której pozycje, co do zasady, determinuje wartość posiadanych akcji (sygn. SK 32/03). Prawa akcjonariuszy, wpływ każdego z nich na działalność spółki, uzależnione są od wielkości wniesionego przez nich kapitału. Zgodnie z istotą spółki kapitałowej przewaga kapitału jest podstawowym kryterium

Z całokształtu przepisów K.s.h. wynika jednoznacznie dążenie ustawodawcy do ograniczenia możliwości podważania ważności uchwał zgromadzeń wspólników lub akcjonariuszy, zarówno w aspekcie podmiotowym – poprzez ograniczenie kręgu podmiotów legitymowanych czynnie (art. 250 i art. 422 § 2 K.s.h.)²², jak i czasowym – poprzez wprowadzenie zawitych terminów do wytoczenia poszczególnych rodzajów powództw (art. 251, art. 252 § 3, art. 424 § 1 i 2, art. 425 § 2 i 3 K.s.h). Dążenie to jest uzasadnione znaczeniem uchwał zgromadzeń dla ustroju i funkcjonowania spółek kapitałowych, potrzebą stabilizacji stosunków prawnych korporacji, a także nieodwracalnymi skutkami, jakie w wielu przypadkach wywołują one w stosunku do samych wspólników lub akcjonariuszy, członków organów spółki oraz osób trzecich²³.

5. Powyższe „napięcie” można i należy postrzegać również w szerszym kontekście systemowym. Nie ulega wątpliwości, że przepisy art. 250 pkt 2 oraz art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. –poprzez konieczność zgłoszenia żądania zaprotokołowania sprzeciwu – ograniczają gwarantowane przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP prawo do sądu wspólnika lub akcjonariusza obecnego na

---

wyznaczania »większości«. Z kolei zasada większości (prymat czynnika kapitałowego nad osobowym) jest fundamentalną zasadą dla nowoczesnego prawa spółek, gdyż stanowi ona gwarancję efektywności spółek kapitałowych. Rządy większości to decyzje zapadające nie jednomyślnie, ale określoną większością głosów. Zarazem przyznanie tak dużej wagi zasadzie rządów większości musi być związane z regułą równego traktowania wspólników oraz regułą ochrony uzasadnionych interesów akcjonariuszy mniejszościowych”.

²² W przypadku uchwał sprzecznych z ustawą przepisy art. 252 § 1 zd. 2 i art. 425 § 1 zd. 2 K.s.h. jednoznacznie wyłączają stosowanie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego, co według dominującej części piśmiennictwa obejmuje nie tylko legitymowanych z art. 422 § 2 w zw. z art. 425 § 1 zd. 1 K.s.h., ale również i osoby trzecie. Zob. przykładowo R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, art. 422, Nb 5.

²³ Zob. W. Popiołek, w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Orzecznictwo*, red. J.A. Strzepka, Warszawa 2009, s. 966; S. Sołtysiński, w: *System...*, t. 17B, § 25, Nb 369. W piśmiennictwie podkreśla się przy tym, że właśnie z uwagi na bezpieczeństwo obrotu nieważność uchwały może być stwierdzona tylko w postępowaniu wszczętym na podstawie art. 425 § 1 K.s.h. lub w postępowaniu rejestrowym na mocy art. 12 ust. 3 i art. 23 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 986 z późn. zm.). Za niedopuszczalne uznaje się zaś orzeczenie nieważności uchwały przez sąd *ex officio* w innym postępowaniu, gdyż prowadziłoby to do podważenia celu rozwiązań przyjętych w art. 425 K.s.h. (tak m.in. S. Sołtysiński, *System...*, t. 17B, § 25, Nb 369).

zgromadzeniu²⁴. Poza sporem jest jednak fakt, iż prawo do sądu nie ma charakteru absolutnego²⁵, co uzasadnia ocenę konstytucyjności analizowanej regulacji zgodnie z metodyką wypracowaną na tle wyrażonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP zasady proporcjonalności. Bez wątpienia powyższe ograniczenie spełnia kryterium formalne, bowiem jest ustanowione w wyraźnym przepisie ustawowym. Jak już wstępnie wskazano, jest ono uzasadnione z jednej strony potrzebą stabilizacji stosunków korporacyjnych i bezpieczeństwa prawnego spółki oraz pozostałych akcjonariuszy (kwalifikowanych jako element „porządku publicznego” oraz „praw i wolności innych osób” w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), z drugiej zaś – wpisane w ogólne założenia systemu prawa spółek kapitałowych, wedle których instrumenty związane z zaskarżaniem uchwał nie chronią inwestorów pasywnych. Wartości te niewątpliwie mieszczą się w klauzuli limitacyjnej z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, a stopień trudności związany z analizowanym obowiązkiem staranności jest tak niewielki, że wymagania wynikające z tzw. testu proporcjonalności ograniczenia²⁶ należy uznać za zachowane.

---

²⁴ Sprawa dotycząca zbadania konstytucyjności art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. w analizowanym tutaj zakresie zawisła zresztą w Trybunale Konstytucyjnym pod sygn. akt S 4/18 (zob. postanowienie TK z dnia 4 października 2018 r., OTK-A ZU 2018, poz. 55).

²⁵ Zob. przykładowo wyroki TK: z dnia 9 czerwca 1998 r., K 28/97, OTK ZU 1998, z. 4, poz. 50; z dnia 16 marca 1999 r., SK 19/98, OTK ZU 1999, z. 3, poz. 36; z dnia 14 grudnia 1999 r., SK 14/98, OTK ZU 1999, z. 7, poz. 163; z dnia 10 maja 2000 r., K 21/99, OTK ZU 2000, z. 4, poz. 109; z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99, OTK ZU 2000, z. 5, poz. 143; z dnia 19 lutego 2003 r., P 11/02, OTK ZU 2003, z. 2A, poz. 12; z dnia 7 września 2004 r., P 4/04, OTK ZU 2004, z. 8A, poz. 81; z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06, OTK ZU 2007, z. 9A, poz. 108; z dnia 16 grudnia 2008 r., P 17/07, OTK ZU 2008, z. 10 A, poz. 179. Szerzej: P. Grzegorzczak, K. Weitz, w: *Konstytucja RP*, t. 1. *Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Komentarz do art. 45, Nb 37 i n. oraz tam cytowane piśmiennictwo i orzecznictwo.

²⁶ Zob. w tej mierze – jedynie przykładowo – wyroki TK: z dnia 9 czerwca 1998 r., K 28/97, OTK ZU 1998, z. 4, poz. 50; 26 kwietnia 1999 r., K 33/98, OTK ZU 1999, z. 4, poz. 71; z dnia 2 czerwca 1999 r., K 34/98, OTK ZU 1999, z. 5, poz. 94; z dnia 11 kwietnia 2000 r., K 15/98, OTK ZU 2000, z. 3, poz. 86; z dnia 21 kwietnia 2004 r., K 33/03, OTK ZU 2004, z. 4A, poz. 31; z dnia 11 kwietnia 2006 r., SK 57/04, OTK ZU 2006, z. 4A, poz. 43. Szerzej: L. Bosek, M. Szydło, w: *Konstytucja RP*, t. 1, *Komentarz do art. 31*, Nb 144 i n. oraz tam cytowane piśmiennictwo i orzecznictwo.

1. Uwagi historyczne i prawnoporównawcze

1. Warto zauważyć, że przywołana regulacja K.s.h., obowiązująca w niezmienionym kształcie od 1 stycznia 2001 r., zastąpiła poprzednio normujące tę problematykę art. 240 § 3 oraz art. 413 § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy²⁷. W rozważanym tutaj zakresie przepisy art. 240 § 2 pkt 2 oraz art. 413 § 2 pkt 2 K.h. stanowiły, iż: „Prawo do wytoczenia powództwa [tj. powództwa o unieważnienie uchwały zgodnie z § 1 tych artykułów – A.H.] służy każdemu współnikowi bądź akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu”. W analizowanym kontekście legitymacji czynnej nie ma znaczenia fakt, iż – odmiennie, niż ma to miejsce na gruncie *legis latae* – przepisy K.h. przewidywały *explicite* tylko jedną postać wadliwości uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy (tj. wzruszalność uchwały) oraz jeden środek prawny nakierowany na uruchomienie tej sankcji (tj. powództwo o unieważnienie uchwały).

2. Analizowane rozwiązanie nie występuje natomiast powszechnie – zwłaszcza w takim samym kształcie – w obcych systemach prawnych. Jego brak jest widoczny przede wszystkim w prawie niemieckim i austriackim, na których wzorował się polski ustawodawca historyczny i współczesny, normując problematykę podważania uchwał zgromadzeń udziałowców w spółkach kapitałowych. W tym miejscu można poprzestać na stwierdzeniu, że niemiecka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością²⁸ w ogóle nie normuje tej instytucji. O ile przepis § 245 niemieckiej ustawy o akcjach²⁹ nie nawiązuje do czasu zgłoszenia sprzeciwu, to jednak normuje instytucję sprzeciwu akcjonariusza wobec uchwały jako taką³⁰. Podobne wymaganie, wskazane wprost jako przesłanka legityma-

---

²⁷ Dz. U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502 z późn. zm. (dalej: K.h.).

²⁸ Zob. Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung [niemiecka ustawa z dnia 20 kwietnia 1892 r. o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością], BGBl. III Nr. 4123-1 z późn. zm.

²⁹ Zob. Aktiengesetz [niemiecka ustawa z dnia 6 września 1965 r. o akcjach], BGBl. I S. 1089 z późn. zm. (dalej: AktG).

³⁰ Przepis § 245 pkt 1 AktG stanowi: „Zur Anfechtung ist befugt: [...] jeder in der Hauptversammlung erschienene Aktionär, wenn er die Aktien schon vor der Bekanntmachung der Tagesordnung erworben hatte und gegen den Beschluß Widerspruch zur Niederschrift erklärt hat”.

cji czynnej wspólnika do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały (niem. *Nichtigerklärung*), zostało sformułowane w przepisie § 41 ust. 2 pkt 2 austriackiej ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością³¹, jak również w przepisie § 196 ust. 1 pkt 1 austriackiej ustawy o spółce akcyjnej³². Również ustawodawca austriacki nie dookreśla jednak przy tym sposobu zgłoszenia sprzeciwu ani czasu, w jakim powinien on zostać złożony (o ile następuje to w toku i do protokołu zgromadzenia).

2. Forma i sposób żądania zaprotokołowania sprzeciwu

1. Zgodnie z zakwestionowanym w niniejszej sprawie art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. obecny na zgromadzeniu wspólnik czy akcjonariusz, chcąc otworzyć sobie możliwość zaskarżenia uchwały – czy to w formule powództwa o jej uchylenie, czy powództwa o stwierdzenie jej nieważności – musi głosować przeciwko uchwale, a następnie (*verba legis*: „po jej powzięciu”) zgłosić wobec uchwały sprzeciw i zażądać jego zaprotokołowania (dla uproszczenia, a częściowo ze względów redakcyjnych określenia „zgłoszenie sprzeciwu” oraz „żądanie zaprotokołowania sprzeciwu” będą w toku dalszych rozważań używane zamiennie). Innymi słowy, dla uzyskania legitymacji czynnej w omawianej sytuacji konieczne jest spełnienie trzech przesłanek: wspólnik (akcjonariusz) powinien brać udział w zgromadzeniu, głosować przeciwko uchwale – z wyjątkami wynikającymi z przepisów szczególnych, w tym również, chociaż niewyłącznie art. 422 § pkt 2 K.s.h. – oraz zażądać zaprotokołowania sprzeciwu. Żądanie sprzeciwu jest zatem aktem staranności pojęciowo odrębnym od głosowania przeciwko uchwale. Ze względu na wyrażoną treść art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. na takim stanowisku stoi też

---

³¹ Zob. Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung [ustawa z dnia 6 marca 1906 r. o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością], RGBl. Nr 58/1906 z późn. zm. Przywołany przepis § 41 ust. 2 we wskazanym zakresie stanowi: „Klageberechtigt ist jeder Gesellschafter, der in der Versammlung der Gesellschafter erschienen ist und gegen den Beschluss Widerspruch zu Protokoll gegeben hat [...]”.

³² Zob. Bundesgesetz über Aktiengesellschaften [ustawa z dnia 31 marca 1965 r. o spółkach akcyjnych], BGBl. Nr 98/1965 z późn. zm. Przywołany przepis § 196 ust. 1 stanowi: „Zur Anfechtung ist befugt: [...] jeder an der Hauptversammlung teilnehmende Aktionär, der gegen den Beschluss Widerspruch zur Niederschrift erklärt hat [...]”.

współczesne orzecznictwo³³. W sposób szczególny myśl tę podkreślono w tezie odnoszącego się do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i wydanego jeszcze na tle przepisów K.h. wyroku SN z dnia 26 września 2001 r. (IV CKN 471/00), w którym orzekający wskazał, że: „Okoliczność, że wspólnik głosował przeciwko uchwale, nie zwalnia go z obowiązku wykazania, że po powzięciu uchwały zażądał zaprotokołowania sprzeciwu. Są to bowiem dwie odrębne przesłanki prawa do wytoczenia powództwa na podstawie art. 240 § 3 pkt 3 k.h.”. Podobnie w tezie zapadłego na gruncie *legis latae* wyroku SN z dnia 27 kwietnia 2006 r. (CSK 12/06) przyjęto, że: „W myśl art. 250 pkt 2 k.s.h. jedną z podstawowych przesłanek do zaskarżenia uchwały jest wykazanie, że skarżący wspólnik nie wyraził zgody na treść uchwały już w chwili jej podejmowania. Wspólnik skarżący uchwałę musi wykazać, że głosował przeciwko uchwale oraz że zgłosił sprzeciw po jej podjęciu. Są to dwa warunki, które muszą być spełnione łącznie”.

2. Obowiązek, a ujmując rzecz precyzyjniej – akt staranności w postaci żądania zaprotokołowania sprzeciwu nie doznaje żadnych wyjątków i spoczywa także na obecnym na walnym zgromadzeniu akcjonariuszu akcji niemej bądź udziałowcu objętego *in casu* zakazem wykonywania prawa głosu z innego tytułu. W świetle wyraźnego brzmienia analizowanych przepisów oraz tezy o pojęciowej i funkcjonalnej odrębności aktu głosowania i żądania zaprotokołowania sprzeciwu nie przekonuje pogląd odmienny, wedle którego: „ze względu na ścisły związek głosowania przeciw i sprzeciwu – sprzeciw jest niejako materialnym wyrazem stanowiska akcjonariusza biorącego udział w głosowaniu, należy przyjąć, że akcjonariusz akcji niemej będzie mógł zaskarżyć uchwałę także bez sprzeciwu”³⁴. Niezgłoszenie sprzeciwu przez wspólnika, akcjonariusza lub reprezentującego go na zgromadzeniu pełnomocnika i jedynie oddanie głosu przeciwko danej uchwale uniemożliwi uzyskanie legitymacji czynnej do wniesienia powództwa przeciwko uchwale.

3. Wspólnik lub akcjonariusz może wyrazić swój sprzeciw w jakikolwiek sposób, byleby jego stanowisko zostało zgłoszone w sposób

---

³³ Zob. przykładowo wyrok SA w Katowicach z dnia 5 grudnia 2014 r., V ACa 412/14, [http://orzeczenia.katowice.sa.gov.pl/content/\\$N/151500000002503_V_ACa_000412_2014_Uz_2014-12-05_001](http://orzeczenia.katowice.sa.gov.pl/content/$N/151500000002503_V_ACa_000412_2014_Uz_2014-12-05_001) [dostęp: 12.02.2021 r.]; wyrok SA w Warszawie z dnia 28 września 2016 r., VI ACa 854/15, LEX nr 2166546.

³⁴ Zob. M. Litwińska, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2002, s. 898.

jednoznaczny i stanowczy³⁵. Nie jest konieczne przy tym uzasadnienie tej czynności³⁶, wyraźne wskazanie, że udziałowiec uprzednio głosował przeciwko uchwale³⁷ ani dokładne powtórzenie ustawowego określenia „żądam zaprotokołowania sprzeciwu”; za dopuszczalny należy uznać każdy dostatecznie wyraźny sposób wyrażenia negatywnej oceny podjętej uchwały („sprzeciw”, „protestuję”, „nie zgadzam się”, „veto”). W świetle wykładni funkcjonalnej oraz celu analizowanej przesłanki³⁸ nie wydaje się zasadne wymaganie, aby udziałowiec w każdym przypadku wyartykułował żądanie zaprotokołowania czy też odnotowania sprzeciwu, prowadzące analizowany wymóg do płaszczyzny rytualno-formułkowej³⁹. Ustawodawca nie określa też formy, w jakiej powinno nastąpić żądanie zaprotokołowania sprzeciwu. W praktyce najczęściej odbywa się ono ustnie, przy czym brak podstaw, aby uznać za nieprawidłowe złożenie takiego żądania w formie pisemnej⁴⁰. Należy przy tym podkreślić, że

---

³⁵ Zob. wyrok SN z dnia 27 kwietnia 2006 r., CSK 12/06, Legalis nr 104929 oraz wyrok SA w Warszawie z dnia 28 września 2016 r., VI ACa 854/15, LEX nr 2166546; por. także K. Bilewska, *Żądanie zaprotokołowania sprzeciwu jako przesłanka zaskarżenia uchwały zgromadzenia współników*, *Palestra* 2009, nr 3–4, s. 239 i cytowane tam orzecznictwo i piśmiennictwo.

³⁶ Zob. przykładowo: K. Bilewska, w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017, s. 1605; M. Chomiuk, w: *Kodeks...*, red. Z. Jara, s. 990; R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, s. 675.

³⁷ Odmiennie – i zbyt rygorystycznie – wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 30 grudnia 2011 r., IX GC 355/11, niepubl.

³⁸ W judykaturze wskazuje się, że dopuszczalne jest nawet odstępstwo od wykładni językowej przepisu i posiłkowanie się innymi metodami wykładni, zob. uchwałę SN z dnia 8 lutego 2000 r., KZP 50/99, OSNKW 2000, nr 3–4, poz. 24 oraz uchwałę składu 7 sędziów SN z dnia 18 października 2001 r., I KZP 22/01, OSNKW 2001, nr 11–12, poz. 86. Pogląd taki – nierzadko w bardziej jeszcze liberalnym wydaniu – wyrażany jest także w piśmiennictwie, zob. Z. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 1997, s. 165; J. Wróblewski, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1972, s. 124; L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 1997, s. 151; A. Redelbach, S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii państwa i prawa*, Warszawa 1992, s. 203; L. Morawski, *Wykładnia w orzecznictwie sądów*, Toruń 2002, s. 158–159; T. Gizbert-Studnicki, *Wykładnia celowościowa*, *Studia Prawnicze* 1985, z. 3–4, s. 51 i n.; Z. Radwański, *Uwagi o wykładni prawa cywilnego*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2009, z. 1, s. 9 i n.

³⁹ Odmiennie jednak R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, s. 673, który wymaga użycia słów odnoszących się do zaprotokołowania (odnotowania) sprzeciwu.

⁴⁰ Zob. R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, s. 673 i cytowana tam literatura; D. Wajda, *Czas na zgłoszenie przez udziałowca sprzeciwu wobec uchwały podjętej na zgromadzeniu spółki kapitałowej*, *Monitor Prawniczy* 2017, nr 20, s. 1116.

sprzeciw nie wymaga szerszego umotywowania. Na tym etapie wspólnik czy akcjonariusz nie musi prezentować prawnej argumentacji i wyjaśniać, dlaczego jego zdaniem dana uchwała jest wadliwa. Przewidzianych w art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. aktów staranności udziałowiec powinien dochować w odniesieniu do poszczególnych uchwał. Jeżeli na zgromadzeniu powzięto kilka uchwał, zaś akcjonariusz w odniesieniu tylko do jednej bądź niektórych zarówno głosował „przeciw”, jak i zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, to nawet w razie głosowania również przeciwko wszystkim pozostałym uchwałom, nie będzie mógł ich zaskarżyć, choćby pozostawały w związku z uchwałą, wobec której złożył sprzeciw⁴¹.

4. Analizowane przepisy wymagają jedynie tego, aby wspólnik lub akcjonariusz zażądał zaprotokołowania sprzeciwu; przesłanką uzyskania legitymacji czynnej do zaskarżenia uchwały nie jest natomiast jego rzeczywiste zaprotokołowanie⁴². Stanowisko takie, znajdujące oparcie bezpośrednio w treści art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. oraz silną podbudowę funkcjonalną i systemową, należy uznać za ugruntowane w orzecznictwie i doktrynie. W rezultacie powód w procesie o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały może wykazywać fakt wystąpienia z omawianym żądaniem w każdy dopuszczalny procesowo sposób, w tym za pomocą dowodu z zeznań świadków czy przesłuchania stron⁴³. Pogląd odmienny stanowiłby zbyt daleko idące ograniczenie ochrony sądowej interesów udziałowców. Praktyka wskazuje zresztą, że problemy na tym tle pojawiają się nawet w toku walnych zgromadzeń akcjonariuszy, protokołowanych wszak przez notariusza (art. 421 § 1 K.s.h.), i to mimo obowiązku ujęcia zgłoszonych sprzeciwów w protokole (art. 421 § 2 zd. 1 *in fine* K.s.h.). W wielu spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością

⁴¹ Zob. A. Opalski, R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, art. 422, Nb 150.

⁴² Tak też: M. Chomiuk, w: *Kodeks...*, red. Z. Jara, s. 990; K. Strzelczyk, w: *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeuszcz, Warszawa 2001, s. 492; A. Szajkowski, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. 2. *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151–300*, wyd. 3, Warszawa 2014, s. 702; R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, s. 673 oraz cytowana przez tego ostatniego jednomyślna w tej mierze literatura przedwojenna.

⁴³ Zob. przykładowo wyroki SN: z dnia 26 września 2001 r., IV CKN 471/00, LEX nr 52754; z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 997/00, <http://www.sn.pl/Sites/orzecznictwo/Orzeczenia1/V%20CKN%20997-00.pdf> [dostęp: 12.02.2021 r.]; z dnia 27 kwietnia 2006 r., I CSK 12/06, <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia2/I%20CSK%2012-06-1.pdf> [dostęp: 12.02.2021 r.].

funkcjonowanie zgromadzeń wspólników razi jeszcze dalej posuniętą dowolnością, a w niektórych przypadkach wręcz lekceważeniem wymaganych procedur.

3. Funkcja sprzeciwu

1. Dodatkowy wobec aktu głosowania „przeciwko” kontestowanej uchwały zgromadzenia wymóg zgłoszenia sprzeciwu i żądanie jego zaprotokołowania służy poinformowaniu spółki kapitałowej, że dany akcjonariusz rozważa wystąpienie na drogę sądową i zamierza kwestionować podjętą uchwałę. Wymóg ten ma przy tym wielorakie uzasadnienie.

2. O ile oddanie głosu przeciwko określonej uchwałę może być jedynie przejawem naturalnych rozbieżności co do preferowanego sposobu funkcjonowania spółki, sprzeciw ukazuje już negatywną ocenę uchwały przez określonego udziałowca, związaną z zamiarem zaskarżenia uchwały⁴⁴ – i co do zasady powiązaną z przynajmniej wstępną oceną zgodności uchwały z przesłankami materialnoprawnymi jej uchylenia lub stwierdzenia jej nieważności. Głosowanie przeciwko uchwałę warunkuje możliwość zgłoszenia sprzeciwu albo nie jest z nim zbieżne. Innymi słowy, głosowanie przeciwko uchwałę oraz żądanie zaprotokołowania sprzeciwu wobec powziętej już uchwały mają pewien wspólny rdzeń, ale z pewnością nie można uznać ich za oświadczenia czy też akty tożsame treściowo albo zbliżone funkcjonalnie.

Udziałowiec może przy tym wyrobić sobie negatywną ocenę określonej uchwały dopiero po jej powzięciu, a niekiedy dopiero po powzięciu na walnym zgromadzeniu kolejnych uchwał (np. ze względu na funkcjonalne powiązanie z późniejszymi rozstrzygnięciami podjętymi na zgromadzeniu). Należy przy tym podkreślić, że nie obowiązuje reguła swego rodzaju „niezmienności” projektów uchwał przedkładanych na walnym zgromadzeniu. Pod wpływem głosów poszczególnych akcjonariuszy treść pierwotnego przedłożenia może ulegać zmianom, a ostateczna treść powziętej uchwały może się od niego istotnie różnić.

---

⁴⁴ Zob. K. Oplustil, *Instrumenty nadzoru korporacyjnego (corporate governance) w spółce akcyjnej*, Warszawa 2010, s. 24–25.

W praktyce może również zachodzić sytuacja odwrotna, tzn. akcjonariusz, który głosował przeciwko uchwale może uznać, że kwestionowana przez niego treść rozstrzygnięcia nie jest wprawdzie zgodna z jego własnymi preferencjami w zakresie układania spraw spółki, ale nie spełnia przesłanek materialnoprawnych rokujących pozytywne (zgodne z pozwem) rozstrzygnięcie w przedmiocie jej uchylenia lub stwierdzenia jej nieważności. Przyjęte rozwiązanie ma sprawić, że wspólnik czy akcjonariusz będzie miał możliwość wzięcia udziału w ewentualnej dyskusji poprzedzającej powzięcie określonej uchwały i tym samym dopuszcza, że zmieni on swoje pierwotne – z chwili przybycia na zgromadzenie – stanowisko co do tego, jak ma głosować w określonej sprawie. Brak wymogu żądania zaprotokołowania sprzeciwu po powzięciu danej uchwały – jako koniecznej przesłanki legitymacji czynnej do zaskarżenia uchwały – pozostawałby zatem w sprzeczności z systemowymi rozwiązaniami zmierzającymi w kierunku ograniczenia kręgu osób dysponujących taką legitymacją oraz stanowił rozwiązanie niespójne z tak rozumianym *ratio* art. 250 i art. 422 § 2 K.s.h., pozostawiając szeroki margines niepewności co do ryzyka zaskarżenia uchwały.

3. Jak już wskazano, chociaż sprzeciw (*scil.* żądanie jego zaprotokołowania) nie wymaga uzasadnienia, powinien być jednoznaczny i stanowczy. Niezależnie od tego, czy kwalifikowalibyśmy go jako oświadczenie woli czy też inną czynność konwencjonalną (zawiadomienie lub oświadczenie wiedzy), żądanie to powinno nie tylko wyrażać w sposób stanowczy negatywne stanowisko akcjonariusza, ale również określać precyzyjnie jego przedmiot – tj. konkretną uchwałę walnego zgromadzenia akcjonariuszy, co ze zrozumiałych względów jest możliwe dopiero po jej powzięciu. Stanowisko odmienne musiałoby przypisywać skuteczność prawną oświadczeniom akcjonariusza składanym w warunkach, w których antycypuje on przebieg danego zgromadzenia i np. już po jego otwarciu stwierdza, że jest przeciwny wszystkim głosowaniom i zgłasza sprzeciw do uchwał, które, jak sądzi, zostaną podjęte.

Z drugiej strony, podstawowym celem wymogu zgłoszenia żądania zaprotokołowania sprzeciwu jest stworzenie właściwych możliwości dowodowych co do tego, czy akcjonariusz taki akt staranności zrealizował. W kontekście powyższych uwag na temat istoty i funkcji sprzeciwu niewystarczające byłoby nawet stwierdzenie, że treść oświadczenia woli akcjonariusza i sposób głosowania przez niego jest „rozpoznawalny” dla pozostałych uczestników zgromadzenia. Jak bowiem wskazano, treść

i rola sprzeciwu jest inna niż aktu głosowania. Ponadto należy zauważyć, że w praktyce nawet w przypadku głosowania jawnego w protokole ze zgromadzenia ujmuje się wyłącznie sumaryczną liczbę głosów oddanych „za” daną uchwałą, „przeciwko” uchwale i „wstrzymujących się”; nie wskazuje się natomiast, w jaki sposób głosowali poszczególni akcjonariusze (głosowanie jawne nie jest tożsame z głosowaniem imiennym). Brak wymogu, a zarazem możliwości odnotowania w protokole z walnego zgromadzenia zgłoszonych sprzeciwów generowałby zatem znaczny stopień niepewności co do tego, komu przysługuje legitymacja czynna do zaskarżenia uchwały. Co więcej, dopuszczenie zgłoszenia żądania zaprotokołowania sprzeciwu narażałoby spółkę i pozostałych akcjonariuszy na realne ryzyko, że legitymację do zaskarżenia uchwały uzyska akcjonariusz, który nie tylko nie głosował przeciwko uchwale, ale nie głosował nad jej powzięciem w ogóle (np. rezygnując z dalszego udziału w zgromadzeniu po zaprotokołowaniu jego sprzeciwu).

W zestawieniu z całą gamą możliwych w praktyce konfiguracji dotyczących uczestnictwa w zgromadzeniu oraz dopuszczalności i trybu głosowania (uczestnictwo bezpośrednie i osobiste, uczestnictwo przez pełnomocnika, głosowanie *in absentia*, brak prawa głosu z akcji niemych, ograniczenie lub wyłączenie prawa głosu ze względu na szczególnie przepis prawa, głosowanie jawne lub tajne, głosowanie na forum całego zgromadzenia i kurialne) wymaganie to ma charakter unifikujący i stanowi jeden z podstawowych elementów pozwalających na przesądzenie, czy danemu akcjonariuszowi przysługuje (i powinna przysługiwać) legitymacja czynna do zaskarżenia uchwały. Wymóg ten stabilizuje jednocześnie ocenę dopuszczalności zaskarżenia uchwały oraz ułatwia określenie związanego z tym ryzyka – zwłaszcza w perspektywie rozmaitych okoliczności faktycznych i możliwego pola nieostrości (np. dotyczącego przesądzenia, co to znaczy, że sprzeciw został zgłoszony „bezpośrednio przed” głosowaniem projektu uchwały).

4. Czas zgłoszenia sprzeciwu

1. Zarówno literalne brzmienie art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h., jak i wskazana wyżej funkcja omawianego aktu staranności przemawiają za wnioskiem, że wystąpienie z nim przed podjęciem uchwały, np. wyrażenie

przez udziałowca krytycznego stanowiska wobec całego porządku obrad w momencie otwarcia zgromadzenia i żądanie zaprotokołowania sprzeciwu wobec wszystkich uchwał, które ewentualnie zapadną, nie wypełnia dyspozycji przywołanych przepisów. Ocena najwcześniejszego momentu, w którym akcjonariusz może zgłosić żądanie zaprotokołowania sprzeciwu, nie nasuwa przy tym w dotychczasowej praktyce i doktrynie prawa spółek poważniejszych wątpliwości; zdecydowanie przeważa w doktrynie pogląd uznający za wiążące jednoznaczne wyniki wykładni gramatycznej art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 K.s.h., które bezsprzecznie wskazują, że żądanie zaprotokołowania sprzeciwu wobec uchwały może nastąpić najwcześniej po jej powzięciu⁴⁵. Ze względu na wyraźną – niezmienioną w tym aspekcie od blisko 90 lat – treść normy prawnej wymagającej zgłoszenia żądania zaprotokołowania sprzeciwu po powzięciu uchwały, nie zasługuje na poparcie mniejszościowe stanowisko liberalne, które dopuszcza – ewidentnie *contra legem* – możliwość zgłoszenia takiego żądania również przed powzięciem kwestionowanej uchwały⁴⁶. Stanowisko takie już pod rządami K.h. prezentował M. Allerhand, który podnosił, że: „objawiony w jakikolwiek sposób sprzeciw przeciw uchwale jest wystarczający, a więc wystarczać będzie oświadczenie, złożone z góry przez spółnika w czasie przemówienia, że będzie głosował przeciw wnioskowi i że zaskarży uchwałę, gdyby zgodnie z wnioskiem zapadła”⁴⁷. W piśmiennictwie podkreśla się przy tym brak względów aksjologicznych, które przemawiałyby za potrzebą odstąpienia od wykładni gramatycznej i przyjęcia skuteczności sprzeciwów zgłoszonych przed podjęciem danych uchwał⁴⁸.

---

⁴⁵ Tak m.in.: K. Bilewska, w: *Kodeks...*, red. Z. Jara, art. 422, Nb 34; A. Opalski, R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, art. 422, Nb 169; J. Szwaja, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. 3. *Spółka akcyjna. Komentarz do artykułów 301–490*, wyd. 3, Warszawa 2013, s. 1414.

⁴⁶ Zob. M. Spyra, w: *System Prawa Handlowego*, t. 2B. *Prawo spółek handlowych*, red. S. Włodyka, J. Frąckowiak, Warszawa 2007, s. 505.

⁴⁷ Zob. M. Allerhand, *Kodeks handlowy. Komentarz*, Lwów 1935, s. 382. Na marginesie warto podkreślić, że cytowany autor opowiadał się dalej za potrzebą podania motywów zgłaszanego sprzeciwu, gdyż możliwe, że podany motyw spowoduje „reasumpcję uchwały”.

⁴⁸ Zob. D. Wajda, *Czas na zgłoszenie...* i cytowana tam dalsza literatura. Tak kategorycznie stwierdzenie nasuwa pewne wątpliwości ze względów, o których mowa była wyżej (zob. pkt I.3-I.4). Potencjalnie bowiem argumentem aksjologicznym i systemowym przemawiającym za bardziej liberalnym kierunkiem wykładni art. 250 pkt 2 i art. 422

Stanowisko takie jest także powszechnie przyjmowane w judykaturze, która przyjmuje, że przepisy regulujące legitymację czynną do zaskarżania uchwał podlegają wykładni ścisłej. Jak wskazał na tle regulacji K.h. i w odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością SN już w wyroku z dnia 8 września 1936 r. (C 836/36): „Przepis art. 240 § 3 pkt 2 k.h. należy traktować jako rygorystyczny. Jest to bowiem przepis natury formalnej, skutkiem czego obowiązkiem współnika, korzystającego z tego przepisu, jest ściśle stosowanie się do jego postanowień”. Również w stanie faktycznym leżącym u podstaw wyroku SN z dnia 10 kwietnia 2000 r. (CKN 14/00) współnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zanim przystąpiono do głosowania nad poszczególnymi sprawami ujętymi w porządku obrad, oświadczył, że zgłasza sprzeciw wobec wszystkich uchwał, które będą podejmowane, a następnie przekazał przewodniczącemu zgromadzenia kartę do głosowania, stwierdzając przy tym, że nie będzie w ogóle głosował. Sąd wskazał, że w powyższej sytuacji współnik nie spełnił ani przesłanki głosowania przeciwko uchwale, ani przesłanki zgłoszenia sprzeciwu po podjęciu uchwały. W opinii SN ustawodawca wymaga bowiem od przybyłego na zgromadzenie współnika cierpliwości przejawiającej się w uczestniczeniu w zgromadzeniu połączonym z ewentualnym oddawaniem głosu przeciwko uchwałom oraz zgłaszaniu sprzeciwów. Nawet jeżeli z układu sił w spółce, biorąc pod uwagę wcześniejsze wypowiedzi współników, można z góry przypuszczać, że zapadną uchwały o określonej treści, to uprzednie krytyczne stanowisko określonego współnika (jego wcześniejsze protesty) nie zwalniają go z obowiązku zgłoszenia sprzeciwu już po faktycznym podjęciu uchwały.

2. Zaprezentowane powyżej stanowisko potwierdza analiza szczególnych regulacji dotyczących np. oddania głosu na walnym zgromadzeniu drogą korespondencyjną albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Zgodnie bowiem art. 411¹ § 3 K.s.h. złożenie sprzeciwu drogą korespondencyjną jest równoznaczne ze zgłoszeniem żądania zaprotokołowania sprzeciwu przez akcjonariusza obecnego na walnym zgromadzeniu i uprawnia do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia. Oddawanie głosu drogą elektroniczną przed walnym zgromadzeniem również daje możliwość wcześniejszego złożenia przez akcjonariusza sprzeciwu (art. 406⁵ § 1 pkt 3 K.s.h.). Wcześniejsza możliwość złożenia

---

¹ § 2 pkt 2 K.s.h. mogłaby być ich prokonstytucyjna wykładnia, uwzględniająca dyrektywę prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Zob. wyżej pkt I.4.

sprzeciwu jest, w wyżej wskazanych sytuacjach, konsekwencją szczególnego sposobu oddawania głosu na walnym zgromadzeniu. Tym niemniej, mimo że głosy oddane korespondencyjnie są jawne, a treść aktu głosowania współnika głosującego *in absentia* całkowicie jednoznaczna dla przewodniczącego i protokolanta zgromadzenia, ustawodawca nie rezygnuje z wymogu zgłoszenia sprzeciwu wobec uchwały także w tym przypadku i jedynie w tym przypadku zezwala na to, aby miał on niejako charakter warunkowy.

3. Poważniejsze rozbieżności odnośnie do czasowych aspektów żądania zaprotokołowania sprzeciwu wobec konkretnej uchwały dotyczą natomiast ustalenia najpóźniejszego momentu, do którego jest to dopuszczalne. Część przedstawicieli doktryny uznaje, że żądanie zaprotokołowania sprzeciwu przez współnika lub akcjonariusza powinno być zgłoszone do czasu przystąpienia do dyskusji nad kolejnym punktem porządku obrad zgromadzenia, co uzasadnia się względami sprawności obrad⁴⁹. Pewnym przemawiającym za tym argumentem – jakkolwiek trudno przypisywać mu znaczenie przesądzające – jest treść art. 421 § 2 zd. 1 *in fine* K.s.h., który określając treść protokołu z walnego zgromadzenia, lokuje informację o zgłoszonym sprzeciwie „przy danej uchwale”, obok informacji takich, jak liczba głosów oddanych „za”, „przeciw” i „wstrzymujących się”. Zwolennicy poglądu przeciwnego uznają, że ostatecznym momentem, w którym można zgłosić żądanie zaprotokołowania sprzeciwu wobec konkretnej uchwały lub uchwał podjętych na danym zgromadzeniu, jest chwila bezpośrednio poprzedzająca zamknięcie zgromadzenia⁵⁰. Zwraca się bowiem uwagę na to, że współnik czy akcjonariusz powinien mieć możliwość podjęcia decyzji o zgłoszeniu sprzeciwu i tym samym „otwarcia sobie drogi” do ewentualnego zaskarżenia uchwały po wnikliwej ocenie innych podjętych na zgromadzeniu uchwał. Możliwe jest bowiem, że dopiero po podjęciu kolejnych uchwał

---

⁴⁹ Tak m.in. M. Bieniak, w: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, R. Zawłocki, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 1042; K. Bilewska, w: *Kodeks...*, red. Z. Jara, s. 1606; J. Szwaja, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks...*, t. 3, s. 1414; R.L. Kwaśnicki, w: *Prawo spółek handlowych. Orzecznictwo 2011–2012*, red. R.L. Kwaśnicki, P. Letolc, Warszawa 2013, s. 345–346.

⁵⁰ Tak m.in. R. Pabis, w: *Kodeks...*, t. IIIB, s. 675–676; K. Strzelczyk, w: *Komentarz...*, red. R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski, s. 492; M. Rodzynkiewicz, *Kodeks...*, s. 468; D. Wajda, *Czas na zgłoszenie...*, s. 1117.

udziałowiec uzna, że uchwała w danej sprawie, wobec której wcześniej jedynie głosował przeciwko, powinna jednak zostać zaskarżona, a tym samym musi on żądać zaprotokołowania sprzeciwu, aby uzyskać legitymację materialną do wniesienia do sądu stosownego powództwa przeciwko uchwale. Nie można też wykluczać całkowicie prozaicznych przyczyn utrudniających zgłoszenie żądania zaprotokołowania sprzeciwu bezpośrednio po podaniu informacji o podjęciu uchwały, takich jak: szybkie tempo prowadzenia obrad, trudności komunikacyjne pomiędzy uczestnikami i przewodniczącym zgromadzenia (hałas, wielość głosów i wystąpień), celowe utrudnianie dokonania tej czynności przez osoby trzecie itp. Za takim sposobem wykładni przemawiają również względy systemowe, w tym treść art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

W tym ostatnim kierunku zdaje się zmierzać również orzecznictwo, stopniowo liberalizujące pierwotne, bardziej restryktywne podejście. Początkowo w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych prezentowano bowiem stanowisko, wedle którego współnik głosujący przeciwko uchwale powinien żądać zaprotokołowania sprzeciwu niezwłocznie po jej podjęciu, tj. przed przejściem do następnego punktu w porządku obrad⁵¹. W nowszej judykaturze został natomiast wyrażony przekonujący pogląd, zgodnie z którym „Należy przyjąć, że dla zachowania wymogu określonego w art. 250 pkt 2 KSH wystarczające jest zgłoszenie żądania zaprotokołowania sprzeciwu przed zamknięciem zgromadzenia, zaś powód sprzeciw przeciwko podjętym uchwałom wyraził z pewnością wyraźnie i stanowczo”.

4. Niezależnie od powyższego, odrębnego rozważenia wymaga adekwatność przywołanego dorobku orzecznictwa i ocena końcowego momentu zgłoszenia żądania zaprotokołowania sprzeciwu w szczególnym przypadku, gdy w trakcie walnego zgromadzenia została zarządzona przerwa w obradach w trybie art. 408 § 2 K.s.h.⁵² W praktyce jest to o tyle istotne, że zgodnie z wyraźnym brzmieniem analizowanego przepisu przerwa (lub przerwy) w obradach mogą trwać łącznie nawet do 30 dni. Tym niemniej obrady podjęte po przerwie są prowadzone w ramach tego samego walnego zgromadzenia: brak więc konieczności ponownego jego

---

⁵¹ Zob. wyrok SN z dnia 26 września 2001 r., CKN 471/00, LEX nr 52754 oraz wyrok SA w Warszawie z dnia 23 lutego 2011 r., VI ACa 898/10, niepubl.

⁵² Szerzej na ten temat zob. A. Herbet, *Przerwa w obradach walnego zgromadzenia akcjonariuszy (zgromadzenia wspólników)*, Nowy Przegląd Notarialny 2003, nr 1, s. 22 i n.

zwoływania, określania porządku obrad, ustalania listy akcjonariuszy uprawnionych do uczestnictwa w nim, powoływania przewodniczącego, komisji skrutacyjnej itd. Oczywiście, konieczne jest jednak sporządzenie nowej listy obecności (art. 410 § 1 K.s.h.) oraz odrębnego protokołu notarialnego⁵³, który powinien wszak zawierać m.in. datę, a w razie potrzeby również godzinę rozpoczęcia i zakończenia czynności⁵⁴.

Przywołana wyżej, ale odrzucona jako nietrafna koncepcja limitowania możliwości zgłoszenia sprzeciwu przejściem do kolejnego punktu porządku obrad miałyby w tym kontekście tę jedną zaletę, że pozwalałyby udzielić odpowiedzi w sposób uniwersalny. Z kolei zastosowanie w tej sytuacji stanowiska dopuszczającego żądanie zaprotokołowania sprzeciwu aż do chwili zamknięcia walnego zgromadzenia – co w przypadku przegłosowania przez akcjonariuszy przerwy w obradach następuje dopiero po ponownym ich podjęciu – może być oceniane w zróżnicowany sposób. Nie ulega wątpliwości, że opowiedzenie się za takim poglądem istotnie wydłuża okres niepewności związany z brakiem deklaracji akcjonariuszy głosujących przeciwko co do ewentualnego zakwestionowania podjętych uchwał. Decydująca wydaje się jednak w tym kontekście dyrektywa wykładni przepisów w sposób uwzględniający wartości konstytucyjne, wsparta praktyczną obserwacją, iż akcjonariusze mniejszościowi, którzy zazwyczaj będą zainteresowani zapewnieniem sobie możliwości sądowego podważenia uchwały walnego zgromadzenia, mogą być niejednokrotnie zaskakiwani poddaniem pod głosowanie wniosku o uchwalenie przerwy w obradach. Przy braku pełnej wiedzy co do tego, iż z ostrożności procesowej w chwili zgłoszenia takiego wniosku należałoby zgłosić sprzeciwu odnoszące się do podjętych dotychczas uchwał, mogłoby to prowadzić do pozbawienia ich ochrony prawnej. Reasumując, także w tym przypadku należałoby się opowiedzieć za dopuszczalnością zgłoszenia żądania zaprotokołowania sprzeciwu aż do chwili zamknięcia obrad zgromadzenia.

---

⁵³ Zob. tamże, s. 25; tak też m.in. J. Frąckowiak, w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. K. Kruczałak, Warszawa 2001, s. 680.

⁵⁴ Zob. art. 92 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1192 z późn. zm.).

Zakończenie

Sumując powyższą analizę, przede wszystkim wypada negatywnie zweryfikować tezę o rzekomej niekonstytucyjności art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. i wyrażonego w tych przepisach wymagania zgłoszenia żądania zaprotokołowania sprzeciwu wobec uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia akcjonariuszy jako nadmiernie (nieproporcjonalnie) ograniczającego prawo do sądu udziałowca, którego przesłankę legitymacji czynnej stanowi. Należy jednocześnie podzielić dominujący w doktrynie i orzecznictwie pogląd uznający żądanie zaprotokołowania sprzeciwu wobec uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia akcjonariuszy za odrębny od aktu głosowania akt staranności, stanowiący konieczną przesłankę wytoczenia powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały. W kontekście ustrojowych uwarunkowań analizowanej instytucji, przede wszystkim wobec treści art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, trzeba też poprzeć liberalny kierunek wykładni przepisów art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 2 K.s.h. zarówno co do sposobu i formy wystąpienia z takim żądaniem, jak i oceny momentu, do którego jego sformułowanie jest możliwe. Nie widać natomiast podstaw, aby forsować – *contra legem* – dalej idącą wykładnię, pozwalającą na żądanie zaprotokołowania sprzeciwu jeszcze przed podjęciem spornej uchwały bądź uchwał, czy nawet traktującą analizowany wymóg *per non est*. Wynikające wprost z treści analizowanych przepisów K.s.h. wymaganie, aby uczynić to dopiero po powzięciu określonej decyzji korporacyjnej, ma ważkie uzasadnienie funkcjonalne i spełnia kryteria proporcjonalności ograniczenia prawa do sądu.

Bibliografia

- Allerhand M., *Kodeks handlowy. Komentarz*, Lwów 1935.
- Bieniak M., w: Bieniak J., Bieniak M., Nita-Jagielski G., Oplustil K., Pabis R., Rachwał A., Spyra M., Suliński G., Tofel M., Zawłocki R., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Bilewska K., *Tendencje w kształtowaniu się katalogu podmiotów uprawnionych do zaskarżania uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 9.

- Bilewska K., w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017.
- Bilewska K., *Zaskarżanie uchwał wspólników przez odwołanych członków organów spółki*, *Monitor Prawniczy* 2007, nr 19.
- Bilewska K., *Żądanie zaprotokołowania sprzeciwu jako przesłanka zaskarżenia uchwały zgromadzenia wspólników*, *Palestra* 2009, nr 3–4.
- Bosek L., Szydło M., w: *Konstytucja RP*, t. 1. *Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.
- Chomiuk M., w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017.
- Dąbrowska J., *Zaskarżanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Warszawa 2016.
- Dolecki H., *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2007.
- Frąckowiak J., w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. K. Kruczalak, Warszawa 2001.
- Gasiński Ł., *Dopuszczalność zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia przez akcjonariusza, który utracił możliwość wykonywania prawa głosu na podstawie art. 89 ust. 1 ustawy o ofercie publicznej. Glosa do postanowienia s.apel. z dnia 19 lipca 2011 r., I ACz 749/11*, *Glosa* 2013, nr 2.
- Glinka J., Chyla Ł., *Charakter prawny uchwał spółek kapitałowych na tle problematyki sporów korporacyjnych*, *Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo* 2017, nr 332.
- Grzegorzczak P., Weitz K., w: *Konstytucja RP*, t. 1. *Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.
- Herbet A., *Przerwa w obradach walnego zgromadzenia akcjonariuszy (zgromadzenia wspólników)*, *Nowy Przegląd Notarialny* 2003, nr 1.
- Jarocho A., *Powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki kapitałowej*, Toruń 2010.
- Jędrejek G., *Legitymacja procesowa w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2019.
- Jurciewicz W., *Legitymacja czynna odwołanych członków władz spółki do zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników. Glosa do uchwały SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06*, *Glosa* 2008, nr 1.
- Kidyba A., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1–2, Warszawa 2014.
- Koch A., *Podważanie uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Warszawa 2011.
- Kuniewicz Z., Ziemianin B., *Legitymacja czynna odwołanych członków władz spółki do zaskarżania uchwał sprzecznych z ustawą. Glosa do uchwały SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06*, *Glosa* 2008, nr 1.
- Kwaśnicki R.L., w: *Prawo spółek handlowych. Orzecznictwo 2011–2012*, red. R.L. Kwaśnicki, P. Letolc, Warszawa 2013.
- Litwińska M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2002.
- Ochman P., *Uchwały nieistniejące wobec sankcji nieważności wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych*, Warszawa 2018.
- Oplustil K., *Instrumenty nadzoru korporacyjnego (corporate governance) w spółce akcyjnej*, Warszawa 2010.

- Osajda K., *Legitymacja czynna do zaskarżania uchwał spółek kapitałowych w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego*, Glosa 2008, nr 3.
- Pabis R., w: *Kodeks spółek handlowych*, t. IIIB. *Spółka akcyjna. Komentarz*. Art. 393–490, red. A. Opalski, Warszawa 2016.
- Popiołek W., w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Orzecznictwo*, red. J.A. Strzępka, Warszawa 2009.
- Rodzyńkiewicz M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Siedlecki W., w: W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2003.
- Sołtysiński S., w: *System Prawa Prywatnego*, t. 17B. *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2010.
- Sołtysiński S., Popiołek W., *Legitymacja czynna odwołanych członków władz spółki do zaskarżenia uchwał sprzecznych z ustawą. Glosa do wyroku SN z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06*, Przegląd Prawa Handlowego 2007, nr 10.
- Spyra M., w: *System Prawa Handlowego*, t. 2B. *Prawo spółek handlowych*, red. S. Włodyka, J. Frąckowiak, Warszawa 2007.
- Strzelczyk K., w: *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, Warszawa 2001.
- Szajkowski A., w: Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Kodeks spółek handlowych*, t. 2. *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151–300*, wyd. 3, Warszawa 2014.
- Szczurowski T., *Wadliwość czynności prawnych spółek kapitałowych na tle sankcji kodeksu cywilnego*, Warszawa 2012.
- Szwaja J., w: Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Kodeks spółek handlowych*, t. 3. *Spółka akcyjna. Komentarz do artykułów 301–490*, wyd. 3, Warszawa 2013.
- Uliasz R., *Nieważność uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej*, Warszawa 2018.
- Wajda D., *Czas na zgłoszenie przez udziałowca sprzeciwu wobec uchwały podjętej na zgromadzeniu spółki kapitałowej*, Monitor Prawniczy 2017, nr 20.
- Zbiegień-Turzańska A., *Sankcje wadliwych uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni*, Warszawa 2012.
- Zieliński A., w: *System Prawa Prywatnego*, t. 2. *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, E. Drozd, Warszawa 2008.

Streszczenie

Zgodnie z poglądem dominującym w doktrynie i orzecznictwie żądanie zaprotokołowania sprzeciwu wobec uchwały zgromadzenia współników lub walnego zgromadzenia akcjonariuszy stanowi odrębny od aktu głosowania akt staranności i konieczną przesłankę wytoczenia powództwa o uchylenie lub

stwierdzenie nieważności uchwały. W artykule podjęto się wykładni przepisów art. 250 pkt 2 i art. 422 § 2 pkt 3 Kodeksu spółek handlowych, również w kontekście ustrojowych uwarunkowań analizowanej instytucji, przede wszystkim art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Mimo panującej tendencji do literalnego odczytania i ścisłej interpretacji tych przepisów Autor proponuje uwzględnienie rezultatów wykładni funkcjonalnej i systemowej, m.in. w odniesieniu do sposobu i formy wystąpienia z takim żądaniem, jak i oceny momentu, do którego jego sformułowanie jest możliwe.

Słowa kluczowe: żądanie zaprotokołowania sprzeciwu, powództwo o uchylenie uchwały, powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały, legitymacja czynna, spółki kapitałowe, prawo do sądu

**REQUEST TO RECORD OBJECTION IN THE MINUTES
AS A PREREQUISITE FOR AN ACTIVE SHAREHOLDER'S LEGITIMACY
TO BRING AN ACTION FOR REVOCATION OR DECLARATION
OF INVALIDITY OF A RESOLUTION OF THE SHAREHOLDERS' MEETING**

Summary

According to the dominant view of doctrine and case law, the request to record in the minutes an objection against the resolution of the shareholders' meeting is an act of diligence separate from the act of voting, and a necessary condition for bringing an action for the revocation or declaration of invalidity of the resolution. The article provides for the interpretation of the provisions of Article 250 point 2 and Article 422 § 2 point 3 of the Code of Commercial Companies, including the context of the systemic conditions of the analyzed institution, primarily Article 45 paragraph 1 of the Constitution of Poland. Despite the tendency to literal reading and strict interpretation of these provisions, the author proposes to take into account the results of functional and systemic interpretation, *inter alia*, in relation to the manner and form of making such a request, as well as the assessment of the moment to which its formulation is possible.

Key words: request that the objection be recorded in the minutes, action for revocation of the resolution, action for a declaration of invalidity of the resolution, active identity card, capital companies, right to court

**ТРЕБОВАНИЕ СОСТАВЛЕНИЯ ПРОТОКОЛА ВОЗРАЖЕНИЯ
КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ К АКТИВНОЙ ЛЕГИТИМАЦИИ
ПАРТНЕРА (АКЦИОНЕРА) НА ПРЕДЪЯВЛЕНИЕ ИСКА ОБ ОТМЕНЕ
ИЛИ ПРИЗНАНИИ НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМ РЕШЕНИЯ СОБРАНИЯ
АКЦИОНЕРОВ (ОБЩЕГО СОБРАНИЯ АКЦИОНЕРОВ)**

Резюме

В соответствии с доминирующей точкой зрения в доктрине и судебной практике, требование о внесении возражения против решения собрания акционеров или общего собрания акционеров, которое должно быть занесено в протокол, является проявлением должной осмотрительности, отдельным от проведения голосования и необходимым условием для подачи иска об отмене или признании решения недействительным. В статье рассматривается толкование положений ст. 250 п. 2 и ст. 422 § 2 п. 3 Кодекса хозяйственных товариществ и обществ, также в контексте системных условий анализируемого возражения, особенно ст. 45 сек. 1 Конституции РП. Несмотря на преобладающую тенденцию буквально читать и строго толковать эти положения, автор предлагает учитывать результаты функциональной и системной интерпретации, например: в отношении способа и формы подачи такого требования, а также оценки момента, когда его формулирование возможно.

Ключевые слова: требование составления протокола возражения, иск об отмене решения, иск о признании решения недействительным, активная легитимация, хозяйственные общества, право на обращение в суд

